

Федоришина Л.І.,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри аналізу та статистики,
Вінницький національний аграрний університет
Цуркан А.О.,
студентка,
Вінницький національний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Федоришина Л.І., Цуркан А.О. Організація і методика економічного аналізу ефективності діяльності аграрних підприємств. У статті окреслено та обґрунтовано напрями підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств за рахунок використання економічного аналізу. Розглянуто сукупність теоретичних, методологічних і практичних питань, пов'язаних з економічним регулюванням розвитку високоефективного сільськогосподарського виробництва. Досліджено позитивні і негативні сторони під час проведення аналітичної роботи аграрного підприємства. Визначено ознаки дієвості результатів аналітичної роботи діяльності аграрних підприємств. Висвітлено роль економічного аналізу в діяльності аграрних підприємств.

Ключові слова: ефективність, аграрне підприємство, сільськогосподарська продукція, аналітична робота, економічний аналіз.

Федоришина Л.И., Цуркан А.О. Организация и методика экономического анализа эффективности деятельности аграрных предприятий. В статье обозначены и обоснованы направления повышения эффективности деятельности сельскохозяйственных предприятий за счет использования экономического анализа. Рассмотрена совокупность теоретических, методологических и практических вопросов, связанных с экономическим регулированием развития высокоэффективного сельскохозяйственного производства. Исследованы положительные и отрицательные стороны при проведении аналитической работы аграрного предприятия. Определены признаки действенности результатов аналитической работы деятельности аграрных предприятий. Освещена роль экономического анализа в деятельности аграрных предприятий.

Ключевые слова: эффективность, аграрное предприятие, сельскохозяйственная продукция, аналитическая работа, экономический анализ.

Fedorishina L.I., Tsurkan A.O. The organization and methods of economic analysis of the efficiency of the agricultural enterprises. The article outlines and substantiates the directions of improving the efficiency of agricultural enterprises through the use of economic analysis. A set of theoretical, methodological and practical issues related to the economic regulation of the development of highly efficient agricultural production is considered. The positive and negative aspects of the analytical work of the agrarian enterprise are investigated. The signs of efficiency of the results of analytical work of agrarian enterprises activity are determined. The role of economic analysis in the activity of agrarian enterprises is highlighted.

Key words: efficiency, agrarian enterprise, agricultural products, analytical work, economic analysis.

Постановка проблеми. Економічна діяльність в системі управління підприємством, зокрема сільськогосподарським, передбачає не тільки висвітлення фактів господарського життя, але і вираження звітних показників у натуральному і вартісному вимірниках для подальшого прогнозування. Сільськогосподарське виробництво потребує чіткого розподілу витрат і врахування особливостей виробництва.

Основним завданням, яке постає перед методикою проведення економічного аналізу, є визначення результативності роботи сільського господарства.

Водночас вагомі результати діяльності значною мірою залежать від організаційно-економічних внутрішніх чинників, які потребують фахового вирішення низки проблем на підприємствах. Аграрний сектор економіки за останні десятиріччя характеризується значними диспропорціями в аграрному

виробництві – поєднанням дрібних та крупних формувань, нерівномірними змінами рівнів обсягів виробництва в різних галузях АПК, постійним зростанням собівартості. Результатом цих процесів є збитковість основних галузей сільського господарства у більшості підприємств. Підвищення економічної ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств насамперед залежить від обґрунтування раціональних параметрів їхнього функціонування та розвитку, запровадження інтенсивних технологій агропромислового виробництва, поліпшення рівня використання трудового потенціалу тощо. Все це зумовлює необхідність застосування адекватної оцінки (економічної діагностики) діяльності сільськогосподарських підприємств [1].

Метою статті є обґрунтування організаційних аспектів економічного аналізу діяльності сільськогос-

подарських підприємств для підвищення ефективності їхньої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У різний час проблемою пошуку й обґрунтування шляхів підвищення економічної ефективності господарювання сільськогосподарських підприємств займалися такі провідні вчені, як В.Я. Амбросов, В.Г. Андрійчук, П.І. Гайдуцький, М.В. Калінчик, І.Г. Кириленко, Ю.С. Коваленко, М.Г. Лобас, І.І. Лукінов, Ю.О. Лупенко, П.М. Макаренко, А.В. Македонський, М.Й. Малік, В.П. Мартянов, В.Я. Месель-Веселяк, Т.О. Мулик, В.М. Нелеп, Б. Пасхавер, Ю.А. Полтавський, П.Т. Саблук, М.Ф. Соловйов, В.Й. Шиян, О.М. Шпичак, В.В. Юрчишин та інші. Водночас труднощі вирішення проблеми підвищення ефективності господарювання підприємств аграрного сектору залишаються до кінця не вирішеними.

Виклад основного матеріалу. У сучасних ринкових умовах аграрний бізнес досить швидко розвивається і стає затребуваним серед споживачів сільськогосподарської продукції. Для того щоб досягти високих результатів отримання прибутку, зберегти якість продукції й оптимізувати виробництво, потрібно знайти доцільне співвідношення між засобами і предметами праці, трудовими ресурсами, активами та врахувати особливості сільськогосподарського виробництва.

Серед основних економічних критеріїв ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства, як і будь-якого господарюючого суб'єкта, є прибуток. Завдяки прибутку, одержаному від порівняння доходів з витратами, і ефективності як результату їх зіставлення визначають фінансовий стан підприємств і зацікавленість власників у господарській діяльності та, відповідно, у створенні доданої вартості для подальшого розвитку. Тому застосування адекватних інструментів оцінки ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств стає дедалі актуальнішим. Основним механізмом реалізації цієї мети сьогодні є статистичне вивчення показників господарської діяльності аграрних формувань, визначення рівня витрат і доходів та

моделювання їх оптимального співвідношення, тобто досягнення умов беззбиткової діяльності [1].

Тому найважливішим аспектом є формування правильності оцінки прийняття ефективних управлінських рішень, передбачення майбутніх витрат, вдосконалення системи виробництва та залучення передових технологій.

У процесі оцінки ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств згідно із сучасною статистичною методологією вважаємо за необхідне визначати такі показники, як:

- натуральні показники обсягів виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції;
- величина і структура витрат на виробництво продукції;
- повна собівартість та чистий дохід від реалізації продукції;
- рівень рентабельності (збитковості) [3].

В умовах ринкової нестабільності, високої конкуренції, та впливу природних ресурсів на сільськогосподарську продукцію саме аналіз є важливим елементом управління. Основним показником, який характеризує фінансовий стан підприємства, є собівартість продукції як рослинництва, так і тваринництва.

Економічний аналіз – це комплексне глибоке вивчення роботи підприємств, їх підрозділів та інших господарських формувань для об'єктивної оцінки її результатів і виявлення можливостей дальшого підвищення ефективності господарювання [4].

Економічний аналіз важливий на будь-якому етапі процесу управлінських рішень. Варто підкреслити, що інформація необхідна на всіх стадіях розроблення, реалізації і виконання рішень, оскільки вона притаманна будь-якому етапу управлінського процесу, насамперед вона потрібна на стадії кінцевого регулювання [4].

Для визначення ефективної організації та методики економічного аналізу ефективності діяльності аграрних підприємств доцільно визначити ознаки дієвості результатів аналітичної роботи (таблиця 1).

Таблиця 1

Ознаки дієвості результатів аналітичної роботи діяльності аграрних підприємств

Виконавці	Позитивні	Негативні
Внутрішні аналітики: – керівник – керівники підрозділів – бухгалтер – економіст – фінансист – плановик – маркетолог	1) Бажання наростити прибутковість діяльності 2) Бажання залучити інвестований капітал 3) Бажання розвитку виробничої та соціальної інфраструктури 4) Економічний розвиток 5) Збільшення рівня споживчих витрат 6) Достовірність та дієвість результатів дослідження	1) Недостатній рівень кваліфікації аналітиків 2) Низький рівень оплати праці 3) Недієвість або відсутність мотиваційних факторів 4) Недостовірність або недостатність зовнішніх джерел інформації
Зовнішні аналітики: – спеціалісти банківських, фінансових установ, страхових компаній – партнери по бізнесу – конкуренти – аудитори – акціонери, пайовики – представники органів влади – інвестори	1) Бажання вкласти капітал Вдосконалення партнерських відносин Реалізація інвестиційних проектів 2) Реалізація інтеграційних зв'язків 3) Вдосконалення ринкових відносин 4) Підвищення рівня ділової активності	1) Недостовірність інформації 2) Недостатній рівень кваліфікації персоналу 3) Відсутність комплексності, системності дослідження 4) Обмеженість можливостей внутрішнього ринку

Джерело: розроблено автором з використанням [4]

Як бачимо з таблиці, є низка як позитивних так і негативних аспектів під час проведення аналітичної роботи аграрного підприємства. Тому ми пропонуємо такі шляхи проведення аналітичної роботи для підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції, як:

- аналіз рівня інтенсифікації виробництва;
- аналіз технологій вирощування сільськогосподарських культур і утримання тварин;
- аналіз матеріально-технічного забезпечення.

Основними напрямками забезпечення збільшення обсягів та підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції на основі проведення аналізу є поліпшення її якості та підвищення

окупності витрат, а також удосконалення системи землеробства, пошук шляхів зниження енерговитрат, впровадження ефективних ресурсозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур та утримання тварин.

Висновки. Отже, в управлінні сільськогосподарським виробництвом економічний аналіз є невід'ємним складником для оцінки ефективності діяльності. Зміст аналізу полягає в отриманні на основі даних плану, обліку, звітності аналітичної інформації щодо стану і результатів діяльності підприємства та його підрозділів, величини, характеру і причин відхилень у діяльності об'єктів, що допомагає у прийнятті управлінських рішень та забезпечує належну роботу аграрного підприємства.

Список використаних джерел:

1. Сава А.П. Організація та методика економічного аналізу ефективності сільськогосподарських підприємств // А.П. Сава, О.П. Завитій // Міжнародний науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки» 2' 2015 [27]
2. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [М.В. Присяжнюк, М.В. Зубець, П.Т. Саблук та ін.] ; за ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. К. : ННЦ ІАЕ, 2011. 1008 с.
3. Дієсперов В.С. Оцінка діяльності сільськогосподарських підприємств за статистичними формами звітності / В.С. Дієсперов // Економіка АПК. 2009. № 9. – С. 68–73.
4. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: монографія [Текст] / М.Й. Малік, О.А. Нужна. К.: ННЦ ІАЕ, 2007. 270 с.
5. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : підручник / Є.В. Мних. К. : КНТЕУ, 2008. 513 с. 9.
6. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підручник / П.Я. Попович. К. : Знання, 2008. 630 с.